

AKERSHUS
FYLKESKOMMUNE

Oslo

Høringsforslag - Planprogram

Regional plan for kompetanse, omstilling og verdiskaping
i Oslo og Akershus

OSLO, 9.1.2025

Tittel: Høringsforslag- Planprogram- Regional plan for kompetanse, omstilling og verdiskaping i Oslo og Akershus

Type dokument: Planprogram - Høringsforslag

Eier/virksomhet: Akershus fylkeskommune og Oslo kommune

Forfatter: Akershus fylkeskommune

Vedtatt av: Fylkesrådet i Akershus og Byrådet i Oslo

Saksnummer: 2024/38760

Innhold

1 Om planprogrammet	3
1.1 Regional plan som verktøy og planprogrammets rolle i dette	3
2 Hvorfor trenger vi en ny regional plan?	4
2.1 Befolkningsdrevet vekst i Oslo og Akershus	4
2.2 Hva tar vi med oss fra gjeldende regionale plan?	5
3 Avgrensninger og premisser	5
3.1 Arbeidsdeling med andre regionale planer	6
4 Forslag til plantemaer	6
4.1 Sammenhengen mellom de foreslåtte temaene	6
4.1.1 Omstilling og innovasjon	7
4.1.2 Grønt skifte	8
4.1.3 Digital transformasjon	9
4.1.4 Forholdet mellom yrkesopplæring, utdanning og arbeidsmarked	10
4.1.5 Fremtidens kompetansebehov	11
4.1.6 Nyetableringer og vekstselskaper	11
4.1.7 Områdeutvikling og vekstnav	12
5 Hvordan skal vi sammen utarbeide ny regional plan?	13
5.1 Samarbeid og medvirkning	13
5.1.1 Næringslivets deltagelse i det regionale planarbeidet	13
5.1.2 Kommuner og statlige virksomheters rolle	13
5.1.3 Andre berørte grupper som skal involveres	13
5.2 Fremdrift	14
5.3 Organisering	14
6 Vedlegg	16

1 Om planprogrammet

Fylkestinget i Akershus og bystyret i Oslo ønsker å samarbeide om en ny felles regional plan for kompetanse, omstilling og verdiskaping i hovedstadsregionen. Første milepæl i planarbeidet er et felles planprogram som skal beskrive rammene og prosessen for planarbeidet, samt hvilke hovedutfordringer og temaer som skal utvikles gjennom planarbeidet.

Bakgrunnen for at man ønsker å lage en ny regional plan er de betydelige omstillingene hovedstadsregionen står overfor i overgangen til et lavutslippssamfunn. Dette byr både på utfordringer og muligheter for Oslo og Akershus, og samhandling om nødvendig kompetanse, evne til omstilling, innovasjon og konkurransekraft i det regionale næringslivet blir sentralt.

Samarbeidet om ny regional plan er motivert og forankret gjennom lokale og regionale utviklingsmål fastsatt i planstrategiene til Oslo kommunen 2024-2027, og Akershus fylkeskommune 2024-2028 (se vedlegg).

1.1 Regional plan som verktøy og planprogrammets rolle i dette

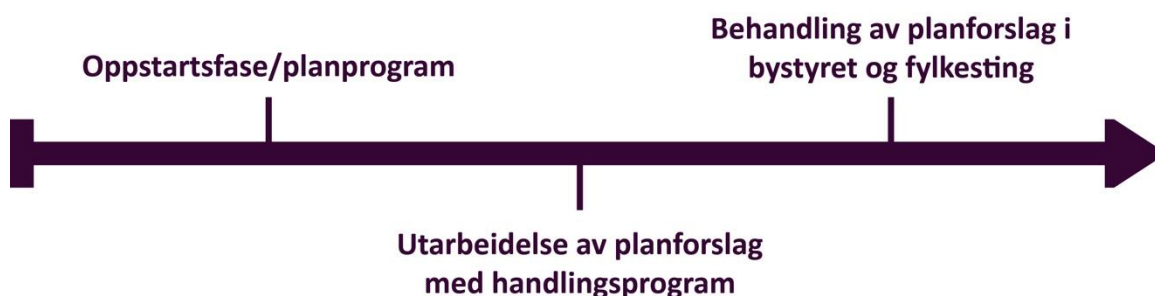
Som samfunnsaktører i Oslo og Akershus, har vi alle tilgang til forskjellige verktøy og virkemidler for å oppnå endring. Hensikten med regional plan er å samordne disse til felles innsats for å realisere målene som settes gjennom planarbeidet.

Regional plan skal utarbeides i samarbeid med kommuner, næringsliv, regional stat, institusjoner og organisasjoner som blir berørt av arbeidet. Målet er at aktørene skal ha et eierskap til arbeidet, og at den ferdige regionale planen legges til grunn for strategiske samarbeid og virksomhet i regionen. Det er med andre ord viktig å ha en prosess som gjør det mulig å komme frem til mest mulig omforent innhold og strategier.

Planprogrammet skal skissere prosessen for utarbeidelse av regional plan, og hvilke temaer som planen skal inneholde. Organisering og hvordan sentrale samarbeidspartnere og interessenter skal involveres i planarbeidet skal synliggjøres sammen med fremdrift og rammer for det regionale planarbeidet.

Figuren på neste side viser hovedfasene i en planprosess, og hvor i denne vi befinner oss med planprogrammet som første steg.

Figur 1: Hvor er vi i planprosessen?

2 Hvorfor trenger vi en ny regional plan?

Samfunnet står overfor en rekke utfordringer som det er viktig å løse i fellesskap de kommende årene. Det blir kamp om arbeidskraften, stort behov for omstilling, og fortsatt behov for å utjevne forskjellene og sikre stabil tilgang på velferdstjenester i alle kommuner (regjeringens perspektivmelding). Det globale utfordringsbildet og overgangen til et lavutslippssamfunn, samt teknologiske endringer, gir store omstillingsutfordringer i næringslivet. Dette er spesielt knyttet til tilgang på nødvendige ferdigheter og kompetanse som blant annet kreves for digital og grønn omstilling. Omstillingene vil ha stor betydning for ulike typer arbeidstakere, organisasjoner og bedrifter, både privat og offentlig sektor.

For å lykkes med å møte disse utfordringene er Oslo og Akershus avhengig av et bærekraftig og omstillingsdyktig næringsliv som bidrar til verdiskaping, jobbskaping og velferd i alle deler av hovedstadsregionen. Hovedstadsregionen må som en del av dette tiltrekke seg næringsrelevant kompetanse, selskapsetableringer og investeringer.

2.1 Befolkningsdrevet vekst i Oslo og Akershus

Akershus har hatt en sterk befolkningsvekst de siste 10 årene. Den sterkeste drivkraften i befolkningsveksten har vært innenlands tilflytting, særlig fra Oslo. Akershus har sammenlignet med landet ellers en relativt ung befolkning, med en stor andel barn og unge i skolealder, en godt utdannet befolkning, og skårer på de fleste levekårsvariabler bedre eller det samme som landsgjennomsnittet. Næringsstrukturen i fylket varierer betraktelig mellom de forskjellige regionene og boligmarkedet i fylket er i noen områder med på å forsterke forskjeller i helse og levekår. Tilsvarende forskjeller finner vi i Oslo.

Oslos innbyggertall er også forventet å vokse i årene fremover, noe som legger press på kommunens boligmarked, infrastruktur og areal. Utfordringene i Oslo ligner derfor på de i Akershus. I den kommunale planstrategien for Oslo 2024-2027 beskrives et krevende boligmarked og en bærekraftig by som en av flere samfunnsflokke som kommunen må løse.

Bolig- og arbeidsmarkedene i Oslo og Akershus er tett sammenvevde, og må sees i sammenheng. I et regionalt utviklingsperspektiv er Oslo og Akershus i en særstilling ved inngangen til 2024. Det er stadig økende søkertall til videregående opplæring, og mer enn 90 000 registrerte studenter ved høyere utdanningsinstitusjoner i Oslo og Akershus. Det ligger 840 000 arbeidsplasser i regionen, noe som utgjør 1/3 av alle arbeidsplasser i Norge. Næringslivet er bredt og diversifisert, og det er stor

bredde i arbeidsmarkedet innen yrker på alle utdanningsnivå (fra ufaglærte til forskerutdannede). Det gir en robust hovedstadsregion med høy omstillingsevne, som bør være godt rustet for en mer bærekraftig utvikling.

2.2 Hva tar vi med oss fra gjeldende regionale plan?

Arbeidet skal bygge videre på gjeldende «Regional plan for innovasjon og nyskaping for Oslo og Akershus frem mot 2025» og det etablerte nærings- og innovasjonssamarbeidet i regionen, med et oppdatert kunnskapsgrunnlag.

Den regionale planen for innovasjon og nyskaping i Oslo og Akershus ble vedtatt i 2015, og har siden vært grunnlag for det strategiske samarbeidet om innovasjon og næringsutvikling i hovedstadregionen. Planen er virksom til ny regional plan foreligger.

Den regionale planen har vært rettet mot å løse sentrale næringspolitiske utfordringer i regionen gjennom felles innsats innenfor fem prioriterte innsatsområder:

- Klynge- og nettverksutvikling,
- Entreprenørskap og vekstbedrifter,
- Leverandørutvikling og tjenesteinnovasjon,
- Tidigfase finansiering,
- Kommersialisering av forskning.

Oslo kommune og Akershus fylkeskommune har understøttet det regionale planarbeidet gjennom felles virkemiddelinsats og partnerskap. Tilskuddsordningen «Regionalt innovasjonsprogram for Oslo og Akershus» har vært et sentralt virkemiddel i gjennomføringen. Tilskuddsordningen ble evaluert for perioden 2014-2019 (NIBR 2020). I evalueringen kom det frem at prosjektene som fikk støtte hadde bidratt til betydelige resultater og effekter, særlig på innsatsområdene «Klynge og nettverksutvikling» og «Entreprenørskap og vekstbedrifter». Evalueringen viste også at den felles virkemiddelinsatsen hadde bidratt til å utløse og forsterke utviklingsprosesser med relevans for oppnåelse av målene for den regionale planen. Samtidig så man at det fortsatt var behov for innsats på alle innsatsområdene i den regionale planen. Når vi nå skal lage ny regional plan for Oslo og Akershus er det naturlig å bygge videre på erfaringsgrunnlaget og innsatsen som er lagt ned gjennom arbeidet med gjeldende regional plan.

3 Avgrensninger og premisser

For at arbeidet med regional plan for kompetanse, omstilling og verdiskaping i Oslo og Akershus skal ha et tydelig virkeområde og sammenheng presenterer vi her et utvalg avgrensninger og premisser for det kommende planarbeidet.

Næringsutvikling uavhengig av bransjetilhørighet. Planarbeidet legger til grunn at man vil jobbe fram relevante strategier for omstilling og verdiskaping på tvers av bransjer og næringer.

Næringsrelevant kompetanse. Planarbeidet vil ha fokus på næringslivets kompetansebehov, hvor kompetanse forstås som et vesentlig premiss og innsatsfaktor for å få til bærekraftig verdiskaping og omstillingen i næringslivet.

Jobbskaping. Både det å skape nye arbeidsplasser (jobbskaping) og å få flere i arbeid (sysselsetting) er viktig for å sikre sosial bærekraft, inkludering og mindre utenforskap. I dette regionale

planarbeidet er fokuset på å skape nye arbeidsplasser, sett i sammenheng med verdiskaping og omstilling i næringslivet.

Bærekraftig verdiskaping som premiss. Næringsutvikling og økonomisk verdiskaping er viktige drivkrefter for god, trygg og bærekraftig samfunnsutvikling. For at verdiskapingen skal være bærekraftig må utviklingen foregå på måter som tar inn over seg de faktiske sosiale og miljømessige kostnadene ved denne, både i vareproduksjon og ulike former for tjenesteyting. Den økonomiske veksten og utviklingen må skje innenfor planetens tålegrenser, og nye produksjonsformer og prosessforbedringer må ha som forutsetning at de fører til mer effektiv ressursbruk og mindre belastning på klima, miljø og natur.

3.1 Arbeidsdeling med andre regionale planer

I planarbeidet er det særlig viktig å sørge for god arbeidsdeling med andre regionale planer og strategier. Det gjelder særlig den felles regionale planen for areal og mobilitet for Oslo og Akershus som utarbeides parallelt og som vil ta for seg temaer knyttet til næringslokalisering, transportplanlegging og arealplanlegging.

4 Forslag til plantemaer

Til sammen foreslås det syv temaer som det skal videreutvikles strategier og handlingsprogram for i det kommende planarbeidet. I beskrivelsene synliggjør vi mulighetene og utfordringer knyttet til temaene.

- Omstilling og innovasjon
- Grønt skifte
- Digital transformasjon
- Forholdet mellom utdanning og arbeidsmarked
- Fremtidens kompetansebehov
- Nyskaping og vekstbedrifter
- Områdeutvikling og vekstnav

4.1 Sammenhengen mellom de foreslåtte temaene

En omstilling er en prosess som innebærer endring. Endringene kan være små, eller de kan være store, avhengig av hvilket tidsrom vi opplever endringer innenfor. I denne sammenhengen er utgangspunktet hvilke forutsetninger vi vil legge til grunn når vi vurderer behovet for regional omstilling i Oslo og Akershus i et 15-20 års perspektiv.

Takten i teknologiendringer fører til behov for digital omstilling (tema: omstilling og innovasjon; digital transformasjon).

Takten i samfunnsendring (lavutslippssamfunn; sirkulærøkonomi) fører til behov for grønt skifte. (tema: grønt skifte).

Samfunns- og teknologiendringene understøttes av hvordan vi bruker ressursene i regionen vår. Det viktigste ressursgrunnlaget er vi som bor og arbeider i Oslo og Akershus. Da blir det sentralt hvordan så mange som mulig kan forberedes til arbeidslivet gjennom utdanning, opplæring, etter- og videreutdanning (tema: forholdet mellom utdanning og arbeidsmarked), men også hvordan det å ta i

bruk ny teknologi kan innebære at arbeidsoppgaver må løses på nye måter, måter som gjør at nye individuelle egenskaper og sosiale ferdigheter må tas i bruk (tema: fremtidens kompetansebehov).

Innovasjon og nyskaping er nødvendig for å legge til rette for endring. Tilførsel av ny kapital, arbeidskraft og teknologi, og hvordan disse ressursene organiseres og re-organiseres, er utgangspunktet for regional og lokal verdiskaping (tema: nyetableringer og vekstselskaper).

Og til slutt er også hvordan vi fysisk velger å organisere og samlokalisere oss på i byer og tettsteder også en måte å påvirke hvor raskt teknologiske endringer, samfunnsendringer og verdiskaping foregår på (tema: verdiskaping i kreative vekstnav).

Behov for utredninger eller kompletterende kunnskapsgrunnlag synligjøres i beskrivelsen av det enkelte plantema. Dette vil bli vurdert enten som del av planarbeidet eller som egne tiltak i handlingsprogrammet til den regionale planen.

4.1.1 Omstilling og innovasjon

Den norske hovedstadsregionens største fortrinn er kompetanseressursene, mangfoldet og diversiteten. Samlet har regionen særegne kompetansemiljøer innenfor områder som helse- og livsvitenskap, miljø- og biovitenskap, energi- og miljøteknologi, IKT, maritimt, samt materialteknologi. I deler av disse miljøene er det utviklet samarbeid og nettverk som bidrar til kompetanseutvikling, innovasjon og nyetableringer på bred front i næringslivet.

Innovative regioner varierer mye med hensyn til størrelse/sentralitet, beliggenhet, næringsspesialisering og tilgangen på formelle innovasjonsressurser. De har imidlertid flere viktige fellestrekk, som går utover at de alle har høye innovasjonsrater blant etablerte bedrifter. De har en høy andel kunnskapsintensive næringer (FoU-orientert industri, kunnskapsintensiv forretningsmessig tjenesteyting), og tilstedeværelse av enkelte FoU-intensive bedrifter og/eller kunnskapsinstitusjoner (forskningsinstitutter, universiteter og høyskoler). Oslo og deler av Akershus utgjør en slik innovativ region.

Både Oslo og Akershus har en høyere FoU-intensitet (FoU-utgifter per sysselsatt) i næringslivet enn det man skulle forvente ut fra næringsstrukturen i fylkene alene. Dette tyder på at norske virksomheter konsentrerer de FoU-intensive delene av næringsvirksomheten sin til bestemte deler av landet – Trøndelag og fylkene rundt Oslofjorden.

Næringslivets konkurransedyktighet internasjonalt er også en indikator på innovasjons- og omstillingsevnen det har. En undersøkelse av de norske eksportnæringenes ringvirkninger (indirekte sysselsettingseffekter) 2022-2023 viser at de er særlig store i Oslo og Akershus. Akershus og Oslo var de to fylkene i Norge hvor eksporten økte mest i 2023, med henholdsvis 18 og 12 prosent vekst. Dette henger sammen med sterk vekst i tjenesteeksporten i de to fylkene, særlig innen IKT, helseindustri og kunnskapsbasert forretningsmessig tjenesteyting (KIFT). I Oslo og Akershus var anslagsvis mer enn 80 000 arbeidsplasser understøttet av eksport til EU/EØS-området alene i 2023.

Utfordringer innen omstilling og innovasjon

Uforutsigbare endringer bidrar til endrede rammebetingelser, konkurransevilkår og markeder. Noe som gjør at næringslivet også må øke sin evne til raskere omstilling og øke fleksibiliteten hvor ressurser må utnyttes mer effektivt og nye organisasjonsformer må utforskes.

Ifølge EUs regionale innovasjonsmåling har Norge gjennom lang tid vært dyktig til å legge til rette for innovasjon og nyskaping, etablere strukturer for samarbeid om innovasjon. Oslo og Akershus er imidlertid dårlig til å høste fruktene av nyskappingsarbeidet (markedsføring og kommersialisering) samt å beskytte intellektuell kapital gjennom varemerkebeskyttelse og patentering, sammenlignet med andre europeiske storbyregioner. Det forteller oss at det fortsatt er et uforløst potensial og behov for strategisk og systematisk samarbeid for at regionen skal fortsette å være en innovasjonsledende region (jfr. EUs Regional Innovation Scoreboard 2023).

Selv om Norges eksportintensive næringsliv i stor grad er konsentrert til de kunnskapsintensive næringslivet i hovedstadsregionen, er det behov for å jobbe med å øke eksporten både i vareproduserende- og tjenesteytende næringer. Både for økt verdiskaping, og ikke minst for at Norge skal bli mindre avhengig av petroleumbasert virksomhet.

Utredningsbehov innen tema

Det kan være behov for å analysere datamaterialet fra den norske delen av innovasjonsundersøkelsen som gjennomføres hvert annet år, for å oppdatere det regionale bildet for Oslo og Akershus med dette datagrunnlaget. EU-kommisjonens Regional Innovation Scoreboard vil statistisk forholde seg til landsdelen Oslo/Viken i noen år til.

4.1.2 Grønt skifte

Det grønne skiftet brukes gjerne om overgangen til et mer bærekraftig samfunn. Dette innebærer et samfunn hvor energikilder, produkter og tjenester har lave utslipp og få negative miljøkonsekvenser. Omstilling til et lavutslippssamfunn vil være omfattende og kan endre både næringsstrukturen og innholdet i eksisterende jobber. Det stilles nye krav og forventninger til næringslivet knytte til miljø og klima. I EU brukes begrepet «tvillingsomstilling» om samtidig digital og grønn omstilling. Bærekraftige digitale teknologier kan bidra til det grønne skiftet og et mer klima- og miljøvennlig samfunn.

Effektiv utnyttelse av ressurser ved ombruk, gjenbruk og resirkulering vil redusere avfallsmengder og hindre klimagassutslipp og tap av natur. Effektiv ressursutnyttelse krever også at vi utvikler sirkulære verdikjeder og samarbeider på tvers av sektorer og aktører.

Overgangen til en grønn økonomi kan skape nye jobber og næringer. Innovasjon innenfor fornybar energi, energieffektivitet og sirkulær økonomi kan bidra til økonomisk vekst og gi konkurransefortrinn.

I Oslo og Akershus var det anslagsvis 13 950 sysselsatt i grønn produksjon og tjenesteyting i 2019. Dette utgjorde da 2,8 prosent av alle sysselsatte i de to fylkene. På nasjonalt nivå har Statistisk Sentralbyrå anslått at 2,27 prosent av de sysselsatte i Norge jobbet i grønn produksjon og tjenesteyting i 2020. I den norske hovedstadsregionen er det de mange grønne jobbene innen offentlig forvaltning (FoU) og faglig, vitenskapelig og teknisk tjenesteyting som trekker andelen grønn sysselsetting i Oslo og Akershus opp over landsgjennomsnittet.

Utfordringer innen grønt skifte

Liten tilgang på risikokapital i tidlige faser av bedriftsetablering og/eller utvikling av nye produkter og tjenester er ofte et hinder for å utvikle og ta i bruk nye og innovative løsninger. Ikke minst er dette en viktig utfordring for grønn omstilling og vekst, og omlegging til en sirkulær økonomi. Dette er områder der så vel teknologiske utfordringer som markeds- og inntjeningsmuligheter ofte er uavklart, noe som øker den økonomiske risikoen.

Regelverk og reguleringer er også en utfordring på grunn av kompleksitet, utdaterte regler, motstridende interesser, og manglende investeringsvilje. For å fremme grønn vekst, må regelverk oppdateres og tilpasses dagens bærekraftige behov.

Relevant kompetanse og tilgang på kvalifisert arbeidskraft er også nødvendig for å lykkes med grønn og digitale omstilling.

Utredningsbehov innen tema

Tegnene så langt tyder på at det grønne skiftet bare vil ha begrensede sysselsettingseffekter. Det kan være nødvendig å få utredet i hvilket omfang det grønne skiftet skaper grunnlag for etablering av ny virksomhet i kommunene knyttet til nye former for tjenesteyting lokalt og regionalt i Oslo og Akershus. På samme måte kan det være nødvendig å få utredet om og hvordan miljøteknologi skaper grunnlag for nye vekstbedrifter i hovedstadsregionen.

4.1.3 Digital transformasjon

Digital transformasjon omfatter alle prosesser – globale, nasjonale og lokale – som involverer infrastruktur, tjenester, applikasjoner og menneskelig atferd avhengig av digital kunnskap og datakraft.

Digital teknologi og digitale løsninger er helt nødvendige for å nå fremtidens klimamål. Den grønne og den digitale omstillingen står høyt på den politiske dagsordenen både i Norge og internasjonalt, siden denne transformasjonen er et premiss for en miljømessig, sosial og økonomisk bærekraftig utvikling.

Digitale og datadrevne løsninger gir mulighet til å tenke nytt, både om hva som gjøres, hvordan det gjøres, og for hvem. Digitalisering er altomfattende og kan føre til endringer i organisering, i arbeidsprosesser, i regelverk og i teknologi.

Virksomheter i den norske hovedstadsregionen gjør det godt (og er på noen områder ledende) innen en rekke områder hvor digital teknologi kobles med andre teknologiområder (3D, sensorteknologi, bildeanalyse etc.). På flere av disse områdene er det etablert velfungerende klynger og nettverk.

Utfordringer innen digital transformasjon

Å arbeide for en digital transformasjon vil kunne gi bedrifter konkurransefortrinn ved å utnytte teknologi og data for bedre kundeinnsikt og effektivisering av arbeidsprosesser. I en stadig mer digitalisert verden er evnen til å tilpasse seg raskt til endringer i markedet avgjørende.

Digital transformasjon vil føre til behov for å omorganisere måten arbeidsoppgaver blir utført på i virksomhetene. Dette stiller nye krav til ledelseskompetanse og endringsledelse. Den digitale

omstillingen vil kreve en kontinuerlig oppgradering og omstilling av arbeidstakernes kompetanse. Digitale ferdigheter vil være nødvendig for å utføre stadig flere ulike arbeidsoppgaver.

Utdanningssystemet strever med å holde tritt med endringstakten i den digitale teknologiutviklingen, og med hvilke nye digitale ferdigheter som kreves i arbeidsmarkedet. Virksomhetene må derfor jobbe tett med tilbydere av etter- og videreutdanningstjenester samt med regionale myndigheter.

Det er videre tegn som tyder på at virksomheter som investerer i ny teknologi blir mer tilbakeholdne i å investere i etter- og videreutdannings for sine ansatte. Dette kan bli en utfordring for den livslange læringen i et stadig mer teknologitungt arbeidsliv.

Digital transformasjon er helt sentralt for økt relevans og effektivisering av samfunnet om en skal opprettholde velferdsnivået. At regelverk og reguleringer ikke henger med utviklingen gjøre bidrar til en viss treghet i utviklingen.

4.1.4 Forholdet mellom yrkesopplæring, utdanning og arbeidsmarked

Den sterke konsentrasjonen av høyere utdanningsinstitusjoner i hovedstadsregionen sikrer næringslivet og offentlig sektor tilgang på nyutdannede med høyere utdanning.

Høgskolene og mange av de nyere universitetene har tatt vare på viktige profesjonsutdanninger innenfor den moderne velferdsstatens yrker, økonomi og digitalisering.

Teknologisk endring påvirker arbeidslivet ulikt. Omstilling gjennom etter- og videreutdanning og fornyet karriereveiledning rettet mot arbeidstakere i slike yrker blir et viktig virkemiddel for å unngå et mer polarisert arbeidsliv. Her kan videregående opplæring og høyere yrkesfaglig utdanning spille en viktig rolle. I Oslo og Akershus er det særlig fagskolenes rolle knyttet til ulike former for tjenesteyting som vil være relevant, mens videregående opplæring er viktig for å sikre lokal og regional kompetanse innen kritiske håndverksyrker og yrkesfag. Utdanningstilbudet skal i større grad dimensjoneres etter arbeidslivets behov.

I Oslo og Akershus er det i hovedsak et godt samsvar mellom mulighetene for høyere utdanning og behovet for arbeidskraft i bo- og arbeidsmarkedsregionene som utgjør henholdsvis Oslo/Bærum, og Gardermoen. Mens det er betydelige utfordringer i samsvaret mellom fagopplæringen og tilgangen på fagutdannede i de lokale og regionale næringene.

Det er en svakt stigende søking til de yrkesrettede utdanningsprogrammene i videregående opplæring i Akershus. Oslo har lav andel elever som søker yrkesfaglige utdanningsprogram sammenlignet med andre fylker, men søkertallene har vist en økning siden 2020, med en liten nedgang i 2023. Fra 2023 til 2024 økte andelen elever som søkte yrkesfaglige utdanningsprogram med nesten to prosentpoeng.

Utfordringer innen forholdet utdanning og arbeidsmarked

Mens de profesjonsrettede utdanningene har høy status, strever yrkesfagopplæringen med lavere rekruttering og status. Avtakende arbeidskraftsinnvandring etter covid-pandemien skaper økende ubalanse i arbeidsmarkedet i Oslo og Akershus, hvor mangelen på arbeidskraft er stor.

Næringslivet kan oppleve lavere produktivitet og effektivitet når de mangler kvalifiserte fagarbeidere. Kvaliteten på produkter og tjenester kan også bli dårligere, noe som igjen kan føre til økonomiske tap for bedrifter og samfunnet som helhet, samtidig som det kan hindre vekst og utvikling.

4.1.5 Fremtidens kompetansebehov

Tilgang på kvalifisert arbeidskraft vil ha stor betydning for omstilling og verdiskaping. I alle deler av arbeidslivet forventes det at en grønn og en digital omstilling vil føre til endringer i eksisterende aktiviteter, samtidig med økt behov for endringer i arbeidskraftens kompetansegrunnlag. Bærekraft må løftes frem i mindre åpenbare deler av arbeidslivet som helse og omsorg, undervisning og i andre former for personrettet tjenesteproduksjon.

Utfordringer innen fremtidens kompetansebehov

Det er vanskelig å skille mellom generelle kompetansebehov og behov for spesifikk kompetanse knyttet til digital og grønn omstilling. Gjennomgående kan det forventes et stort behov for, og knapphet på, kompetanse innenfor digitalisering, IKT og elektrofag, på tvers av utdanningsnivåer. Det vil også være et særlig behov for økt kompetanse om bærekraft, klima og miljø, og sirkulær økonomi, innenfor stadig flere yrker og i stadig flere virksomheter. For å møte dette vil det blant annet være viktig med samsvar mellom tilbud og etterspørsel av kompetanse på lang sikt.

I lys av den forventede demografiske utviklingen i Norge fram mot 2050 er det vanskelig å se for seg at det udekkede kompetansebehov knyttet til grønn og digital omstilling kan møtes uten at det tilføres kompetanse fra utlandet. Dette gjelder både den generelle kompetansen som det vil være behov for på tvers av arbeidslivet, og den mer næringsspesifikke og spissede kompetansen som i liten grad finnes i Norge i dag. Mange virksomheter i Norge er avhengig av å tiltrekke seg relevant kompetanse internasjonalt.

Utredningsbehov innen tema

De norske resultatene av den andre internasjonale undersøkelsen om voksnes læring (PIAAC) ble presentert ved årsskiftet 2024/2025. Det kan være ønskelig å anvende dette materialet for å undersøke regionale ulikheter i betingelsene for voksnes læring ut fra sentralitet.

4.1.6 Nyetableringer og vekstselskaper

Oslo og Akershus er et nasjonalt kraftsenter for kunnskapsintensive næringer, og har det høyeste utdanningsnivået i befolkningen. Dette er et fortrinn som satses på for å bygge ny kunnskapsintensiv næringsvirksomhet som kan vokse og konkurrere nasjonalt og internasjonalt.

Utfordringer innen nyetableringer og vekstselskaper

Oslo og Akershus har de senere årene sett en kraftig oppblomstring av gründermiljøer, og regnes fremdeles som et fremvoksende miljø for vekstselskaper, men ligger fortsatt på et betydelig lavere nivå enn Stockholm, København og Helsinki når vi ser på samlet tilførsel av ny risikokapital til vekstbedrifter.

Nyetableringstakten i den regionale økonomien kan skyldes at det er enklere å etablere virksomheter i Norge, og at det dermed også registreres flere bedrifter. Oslo og Akershus scorer også høyt på antall arbeidsplasser som skapes i nyetablerte bedrifter, sammenliknet med andre OECD land. Selv om etableringsraten i Oslo og Akershus er høy, er utfordringen å få de til å vokse og å gå internasjonalt.

Bedriftsdynamikk handler om nyetableringer, nedleggelse og vekstbedrifter. utfordringer oppstår når nyetablerte bedrifter skal vokse videre. Ofte mangler det gode forretningsmodeller for å skalere opp tilhørende kommersielle aktiviteter og internasjonalisering. Utenlandske oppkjøp kan føre til kompetanselekkasje i vekstbedrifter som overtas av nye eiere. Arbeidsplassene som skapes ved nyetableringer, er også ofte mer usikre/kortsiktige enn hos etablerte bedrifter.

4.1.7 Områdeutvikling og vekstnav

Vekstnav beskriver konsentrerte områder i byer og tettsteder hvor det er mulig å bo, leve og arbeide samtidig. Et vekstnav kan være alt fra et innovasjonsdistrikt til et kontorfellesskap. Dette gjør det nødvendig å definere dette begrepet mer presist, på ulik geografisk skala.

Innovasjonsdistrikt brukes for å beskrive områder der flere forsknings- og innovasjonsvirksomheter er samlet. Tanken bak innovasjonsdistrikter er at forskningsinstitusjoner og andre kunnskapstunge virksomheter samler seg der og samarbeider med gründere, inkubatorer, investorer og det offentlige. Innovasjonsdistrikter er multifunksjonelle i den forstand at dette skal være områder hvor mennesker kan bo, arbeide og tilbringe fritiden sin innen et begrenset område.

Innovasjonsdistrikter handler ikke bare om fysisk områdeutvikling, men også om samhandling mellom aktører for å oppnå økt innovasjon og verdiskaping. Et viktig konsept i dette er også å utvikle innovasjonsdistriktene som test- demonstrasjons- og utviklingsområder for nye produkter, tjenester og løsninger, og å se byutviklingen i tettere kobling med det grønne skifte. Oslo kommunes campusstrategi er eksempler på dette.

Utfordringer innen områdeutvikling og vekstnav

God tilgang på sosiale møteplasser er en forutsetning for å kunne utvikle samspillet mellom ulike aktører i innovasjonsdistrikt og vekstnav. Slike møteplasser omtales gjerne som 'tredje steder', hvor boligen utgjør det første stedet og arbeidsplassen utgjør det andre.

Det finnes eksisterende strategier for å utvikle både 'tredje steder', vekstnav og innovasjonsdistrikter i Oslo. Det jobbes med tilsvarende formater i kommuner i Akershus, blant annet i Ås, Lillestrøm og Bærum. Både offentlige og private aktører legger til rette for å utvikle 'tredje steder', både som fellesgoder og som rent kommersielle konsepter.

Etablering av «tredje steder» i omlandskommuner til Oslo kan skape nye muligheter for nyetablering og jobbskaping i de regionale byene i Akershus.

Utredningsbehov innen tema

I enkelte andre land er det nylig påvist en sammenheng mellom etableringen av tredje steder, vekstnav og innovasjonsdistrikter og økt nyskappings- og nyetableringstakt i nærområdet til disse. På sikt kan dette imidlertid være et relevant utredningstema.

5 Hvordan skal vi sammen utarbeide ny regional plan?

I det kommende planarbeidet skal ulike aktører fra alle deler av Oslo- og Akershusområdet være med å diskutere utfordringer innenfor de utvalgte temaene, og komme frem til mest mulig omforente mål, strategier og handlinger.

5.1 Samarbeid og medvirkning

Medvirkningsarbeidet vil bli organisert på forskjellige måter i de ulike fasene av planleggingen - fra utredning, planlegging og til det endelige planutkastet med handlingsprogram foreligger.

Aktiv involvering er en forutsetning ikke bare for å få best mulig kunnskap om hvilke utfordringer de ulike aktørene oppfatter som vesentlige i planarbeidet, men også for å forankre resultatene av planarbeidet hos deltagerne.

Proessen må tilpasses behovene som oppstår underveis i planarbeidet, og dette blir en viktig oppgave for det foreslåtte plansekretariatet (Oslo kommune og Akershus fylkeskommune).

5.1.1 Næringslivets deltagelse i det regionale planarbeidet

Samarbeid med næringslivet, arbeidslivets parter og bransjeorganisasjoner er særlig viktige for sikre relevante perspektiver inn i det regionale planarbeidet. Dette gjelder også innovasjonsmiljøer og virkemiddelapparat for næringsutvikling og innovasjon i hovedstadsregionen, som for eksempel klynger, bedriftsnettverk, inkubatorer, gründermiljøer, og innovasjonsselskap. Og, forsknings- og utdanningsinstitusjoner.

5.1.2 Kommuner og statlige virksomheters rolle

Det er ønskelig at kommunene, Innovasjon Norge, Siva og Forskningsrådet er tett involvert i planarbeidet. Kommuner og statlige virksomheter skal også legge den regionale planen som grunnlag for sin planlegging og virksomhet.

5.1.3 Andre berørte grupper som skal involveres

Medvirkningsorgan- og råd i Oslo kommune og Akershus fylkeskommune vil kunne gi verdifull innsikt om samfunnets utfordringer og muligheter for ulike grupperinger. Det vil være egne presentasjoner og diskusjoner med dem underveis i prosessen.

5.2 Fremdrift

Fremdriften i planarbeidet deles inn følgende faser med foreløpig tidsrom for høringer angitt:

Tabell 1: Fremdrift for planarbeidet angitt med tidsrom (tentativt)

Fase	Aktivitet	Tidsrom
1 Forberedelser	Interne forberedelser. Utarbeiding og <i>høring planprogram årsskifte 2024-2025</i> . Vedtak planprogram i Akershus fylkesting og byrådet i Oslo.	Januar 2024 – mai/juni 2025
2 Planutvikling	Utarbeide regional plan med tilhørende handlingsprogram sammen med eksterne samarbeidspartnere.	Juni 2025 - mars 2026
3 Beslutning	Forslag til regional plan med handlingsprogram legges ut på <i>høring første halvår 2026</i> . Vedtak i Akershus fylkesting og Oslo bystyre.	April 2026 – februar 2027
4 Gjennomføring	Gjennomføring av regional plan med handlingsprogram. Årlig rapportering og jevnlig rullering sammen med samarbeidspartnere.	2027-2040

5.3 Organisering

Prosjektet organiseres med en **prosjektgruppe** bestående av prosjektleder og et utvalg fagpersoner fra Akershus fylkeskommune og Oslo kommune. Prosjektgruppa har et selvstendig ansvar for å følge opp og gjennomføre aktiviteter i henhold til planprogrammet og den overordnede fremdriftsplanen. Ansvaret innebærer blant annet:

- Utarbeiding av sentrale dokumenter som høringsutkast til planprogram, regional plan med handlingsprogram, evt. kunnskapsgrunnlag, og politiske saker.
- Tilrettelegge for planprosessen med høringer, medvirkningsaktiviteter samt å sørge for mobilisering og kommunikasjon i planarbeidet til alle interessenter.

Prosjektgruppa svarer til **prosjektansvarlig** for planarbeidet. Prosjektansvarlig skal sikre fremdrift i prosjektet og at evt. målkonflikter, avgrensninger og politiske avklaringer bringes inn for den politiske **styringsgruppen** for prosjektet. Styringsgruppen har også ansvar for at forankring av planarbeidet hos **planeierne** og hos **vedtaksorganene** fylkesråd, byråd, bystyre og fylkesting i forbindelse med høring og vedtak av den regionale planen med handlingsprogram.

På neste side vises roller og ansvarsfordeling i prosjektet, og det angis hvem som har ansvaret. Mandatet til plansekretariatet og styringsstrukturen i prosjektet beskrives også nærmere.

5.3.1 Roller og aktører i det regionale planarbeidet

Vedtaksorgan og regional planmyndighet: Bystyret og Fylkesting (planmyndighet), Byrådet og Fylkesrådet

Planeier: Fylkesråd for Plan Akershus, Byråd for kultur og næring Oslo

Styringsgruppe (politisk): Byråd for kultur og næring og Fylkesråd for næring, idrett, mangfold og folkehelse, evt. ved politiske sekretærer

Prosjektansvarlig (administrativt): Kommunaldirektør og fylkesdirektør, ved næringssjefene i Oslo og i Akershus

Prosjektgruppe: Prosjektgruppe m/prosjektleder, fagpersoner fra AFK og OK

Eksterne samarbeidspartnere: Engasjeres gjennom temabaserte arbeidsgrupper, referansegrupper, bilaterale møter, høringer, samlinger og nettverksmøter i regionen

6 Vedlegg

Langsiktige utviklingsmål i Oslo og Akershus sine planstrategier 2024-27(8)

Oslo kommunal planstrategi 2024-2027

- Omstillingen til en grønnere økonomi vil gi muligheter for nye bedrifter og nye løsninger
- Styrke bærekraftige næringer med høy verdiskapning som over tid kan erstatte olje- og gasssektorens rolle i den regionale økonomien, og dermed opprettholde grunnlaget for byens fremtidige velferd
- Nyskapende og attraktiv by
- Kunnskap utnyttes til å etablere nye bedrifter og arbeidsplasser
- Nyskaping og mer effektive systemer og tjenester for å bidra til å dele kunnskap og data
- Styrke byens rolle som kunnskapshovedstad gjennom arenaer for utvikling og testing av nye og legge til rette for utvikling av FoU-miljøer
- Offentlig-privat samarbeid for å løse fremtidens utfordringer på en mer effektiv måte
- Gode rammevilkår for næringslivet ved å gjøre det enklere for oppstartsbedrifter og mindre selskaper å konkurrere på anskaffelser og rammeavtaler
- Kvalifisering for arbeid og livslang læring

Akershus regional planstrategi 2024-28

- Nyskapende, internasjonalt konkurransedyktig og mangfoldig næringsregion som leder an i det grønne skiftet
- Foregangsfylke i utviklingen av sirkulær økonomi
- Attraktive private og offentlige arbeidsplasser, velfungerende markeder, ledende forsknings- og kompetansemiljøer og høy sysselsetting
- Rettferdig og anstendig arbeidsmarked
- Vekst og verdiskapning tar hensyn til naturen, ivaretar samfunnsikkerhet og beredskap, og skaper velferd og god livskvalitet for innbyggerne

